

De binnenplaats van het bijzondere huizenblok van architect Michel de Klerk, bijgenaamd Het Schip, aan het Amsterdamse Spaarndammerplantsoen.

Foto lo Cooman

Op het hoogtepunt van de Amsterdamse Schoolrevival komt het Stedelijk Museum Amsterdam met de tentoonstelling *Wonen in de Amsterdamse School*. Wat kenmerkt deze bouwstijl, en waarom is hij nu zo populair? Een uitleg in ABCDE.

Amsterdams

De Amsterdamse School (1910-1930) begon als vriendenclub van Amsterdamse architecten. De bekendste zijn Michel de Klerk, Piet Kramer en Joan Melchior van der Meij. Hun zoektocht naar nieuwe vormen, passend bij hun visie op de moderne maatschappij, doet denken aan de huidige situatie, waarin het architectuurdebat wordt gedomineerd door uitersten: het neo-traditionalisme en het supermodernisme.

De Amsterdamse School wilde enerzijds breken met de neostijlen uit het verleden, anderzijds zetten de architecten zich af tegen tijdgenoot Berlage, wiens werk hun te sober en zakelijk was. Hun 'middenweg': een fantasierijke, sculpturale architectuur met glooiende gevels, uitstulpende balkons en torentjes.

Baksteen

Baksteen vormde de basis voor de Amsterdamse School-architectuur, die we vooral kennen als (sociale) woningbouw. Het materiaal sloot

De architectuur van de Amsterdamse School, nu een eeuw oud, is verrassend actueel. En daarom te zien in het Amsterdamse Stedelijk Museum.

vanaf 9/4

13

Architectuur

Glooiende vormen van baksteen in de gevels. Elk bouwonderdeel apart ontworpen.

Foto's HH

aan bij de bestaande bebouwing in de stad, was bestendig en je kon het in allerlei vormen 'kneden'. Arbeid was destijds goedkoop; op metselaars hoefde je niet te bezuinigen. Nu handwerk niet meer te betalen is, wenden ontwerpers zich tot *mass customization*: industriële en digitale productieprocessen die specifieke bouwproducten voor een lage prijs mogelijk maken. Uitbundige metselverbanden, rozetten en tegel-

tableaus – ze zijn weer helemaal terug, maar nu uit de fabriek.

Creatief met constructies

Esthetische overwegingen waren voor de architecten belangrijker dan functionele aspecten. Ze gingen zelfs zo ver dat ze, om het gewenste plastische effect te bereiken, symbolische draagconstructies ontwierpen, zoals bakstenen penanten en

massieve bogen. Het Scheepvaarthuis met zijn beeldbepalende gemetselde penanten is een goed voorbeeld: deze dragen enkel zichzelf, terwijl ze de eigenlijke draagconstructie – een skelet van gewapend beton – camoufleren. Dit leverde de bijnaam 'shortjesarchitectuur' op. Tegenwoordig vinden we deze gang van zaken heel gewoon: sinds de introductie van de tunnelbekisting in de naoorlogse woningbouw zijn ge-

vel en (beton)constructie definitief gescheiden. Metselen doen we nu vooral omdat we het mooi vinden.

Decoraties

Brievenbussen van beeldhouwd natuursteen, gemetselde bloembakken, glas-in-loodramen, maar ook meubels, lampen en huisraad: de Amsterdamse-Schoolarchitecten ontwierpen alles, al dan niet samen met andere kunstenaars. Zo creëerden ze ware gesamt-kunstwerken. Tegelijk gaven de vele decoraties een menselijke maat aan wat in feite massawoningbouw was. Kleinschaligheid en aandacht voor het detail: in een wereld die steeds groter en abstracter wordt, worden deze waarden nu opnieuw geapprecieerd.

(Neo)Expressionisme

Het woord dat de (Nieuwe) Amsterdamse School samenvat. Een bouwstijl, mede gevoerd door de stadsvernieuwing in Amsterdamse-Schoolbuurten, waarbij architecten zoeken naar manieren om nieuwbouw in het bestaande stadsweefsel te passen, met hedendaagse interpretaties van de oorspronkelijke architectuur. **Kirsten Hannema**

Wonen in de Amsterdamse School - Ontwerpen voor het interieur 1910-1930, 9/4 t/m 28/8. Stedelijk Museum Amsterdam.